

2. Загородній А.Г. Інвестиційний словник : навч. посібн. / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Г.О. Партин. – Львів : Вид-во "Бескид Біт", 2005. – 512 с.
3. Крайник О.П. Економіка підприємства : підручник / О.П. Крайник, Є.С. Барвінська. – Львів : Вид-во "Інтелект-Захід", 2003. – 208 с.
4. Кузьмін О.Є. Активізування інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств : монографія / О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, О.Й. Вівчар, Л.І. Мельник. – Стрий : Вид-во ТзОВ "Укрпол", 2005. – 250 с.
5. Кузьмін О.Є. Інвестиційна та інноваційна діяльність : монографія / О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, Н.В. Тувакова, А.Я. Кузнєцова. – Львів : Вид-во ЛБІ НБУ, 2003. – 233 с.
6. Левчинський Д.Л. Суть та економічна природа інвестицій та інвестиційного процесу / Д.Л. Левчинський // Механізм регулювання економіки. – 2011. – № 2. – С. 138.
7. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом : монографія / А.А. Пересада. – К. : Вид-во "Лібра", 2002. – 472 с.
8. Савчук В.П. Анализ и разработка инвестиционных проектов : учебн. пособ. / В.П. Савчук, С.И. Прилипка, Е.Г. Величко. – К. : Изд-во "Абсолют-В"; "Эльга", 1999. – 304 с.
9. Скворцов І.Б. Ефективність інвестиційного процесу: методологія, методи і практика : монографія / І.Б. Скворцов. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2003. – 312 с.
10. Федоренко В.Г. Інвестування : підручник. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во "Алерта", 2008. – 448 с.
11. Харічкін О.Г. Моделювання процесів інвестування капіталу : монографія / О.Г. Харічкін, А.М. Харченко. – Черкаси : Вид-во ПП Ю.А. Чабаненко, Черкаський ін-т банківської справи Університету банківської справи НБ України, 2009. – 191 с.

Яремик Х.Я. Система циклов инвестиционного процесса

Приведены научные подходы относительно определения сути инвестиционного процесса и его стадий. Рассмотрены представленные в литературных источниках этапы "инвестиционного (жизненного) цикла проекта". Сформировано, по мнению автора, более детализированную модель циклов инвестиционного процесса: полный инвестиционный (жизненный) цикл товара; инвестиционный цикл объекта; инвестиционный цикл объекта в капитальном строительстве. Графически представлена взаимосвязь основных составляющих инвестиционного цикла и этапы работ, которые их образуют. Указаны особенности приведенных видов инвестиционного цикла.

Ключевые слова: инвестиционный процесс, инвестиционный (жизненный) цикл, проект, этапы, стадии, фазы, взаимосвязь, период, система.

Yaremyk Ch.Ya. The System of Cycles of Investment Process

Some scientific approaches to definition of the essence of investment process and its stages are outlined. We have considered the stages of "the investment (life) cycle of the project" that are reviewed in the literature sources. A more detailed model of the cycle of the investment process is formed by the author. The article suggests a following system of investment cycles: a full investment (life) cycle of a product; an investment cycle of the object; an investment cycle of the object in capital construction. The correlation of the main components of the investment cycle and stages of its work are graphically illustrated. Special features of the types of investment cycle are highlighted.

Keywords: an investment process, the investment (life) cycle, project, phases, stages, steps, correlation, period, system.

6. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МОДЕЛЮВАННЯ В ЕКОНОМІЦІ

УДК 504.[38+33]:341.238:34

*Доц. І.А. Дубовіч, канд. геогр. наук;
здобувач М.Г. Булгакова – НЛТУ України, м. Львів*

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ЗМІНИ КЛІМАТУ В УКРАЇНІ

Звернено увагу на потребу розроблення та впровадження в Україні політики з питань зміни клімату. Здійснено аналіз результатів соціологічного опитування щодо обізнаності громадян України з проблем зміни клімату та готовності платити вищу ціну за продукцію, виготовлену з використанням екологічно чистих технологій. Виявлено основні шляхи, які, на думку громадян, сприятимуть впровадженню політики з питань запобігання змінам клімату в Україні. Розглянуто питання про потребу розвитку та фінансування заходів щодо запобігання змінам клімату і виробництва продукції із використанням екологічно чистих технологій на загальнонаціональному рівні.

Ключові слова: зміни клімату, екологізація економіки, енергозбереження, екологічно чисті технології.

Проблема та її актуальність. Сьогодні проблеми зміни клімату відчутні в усіх регіонах світу, зокрема й в Україні. Деякі науковці стверджують, що до кінця ХХІ ст. можна очікувати підвищення глобальної приземної температури в межах 1,5-2,5°C, порівняно з доіндустріальним періодом [1, с. 280]. У наш час є різні погляди щодо впливу людини на зміни клімату [10, с. 1705]. Саме тому актуальним є дослідження питання обізнаності населення щодо зміни клімату та їх наслідків, розроблення державної політики, спрямованої на запобігання змінам клімату, сприяння енергозбереженню та впровадження екологічно чистих технологій в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми зміни клімату висвітлено у наукових працях вітчизняних (С.Г. Бойченко [1], Д.В. Волошин [2], І.І. Гомаль [4], Л.В. Жарова [5], М.В. Ільїна [5], А.Я. Кітура [6], О.В. Логачова [7], Д.І. Ходико [9] та ін.) і зарубіжних (В.А. Семенихіна [8], С'юзан Соломон [10] та ін.) вчених.

Мета роботи – дослідити обізнаність громадян України із глобальною проблемою зміни клімату та її наслідками, зв'язків цієї проблеми із необхідністю енергозбереження та екологізації економіки.

Виклад основного матеріалу. Для об'єктивного оцінювання рівня обізнаності населення України із проблемою зміни клімату проведено соціологічне опитування серед населення, яке проживає на території всіх регіонів України – західному, південному, північному, східному та центральному, а також серед громадян України, які проживають за кордоном. До Західного регіону України віднесли такі області: Львівську, Івано-Франківську, Тернопільську, Волинську, Рівненську, Хмельницьку, Чернівецьку та Закарпатську; до Північного – Житомирську, Київську, Чернігівську та Сумську області; до Південного – Запорізьку, Херсонську, Одеську, Миколаївську області та АР Крим; до Східного – Хар-

ківську, Донецьку та Луганську області; до Центрального – Вінницьку, Дніпропетровську, Кіровоградську, Полтавську та Черкаську області [3].

Із проведеного соціально-економічного дослідження випливає, що більшість опитаних громадян України (опитано 147 респонденти, зокрема 56 % жінок та 44 % чоловіків) обізнані із глобальною проблемою зміни клімату. 58 % респондентів ознайомлені із проблемою зміни клімату, 16 % опитаних – достатньо добре ознайомлені, для 25 % опитаних – відомо дещо про цю проблему, і лише 1 % опитаних не знають про таку проблему (рис. 1).

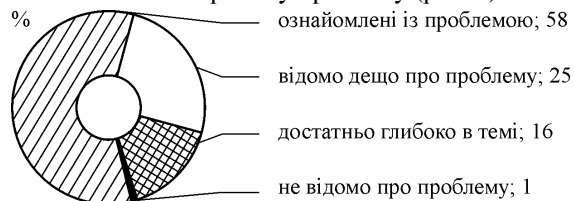

Рис. 1. Обізнаність респондентів із глобальною проблемою зміни клімату

Серед опитаних – 42 % респондентів проживають у Західному регіоні України, 33 % – у Північному, 15 % – у Центральному, 3 % – у Східному, 1 % – у Південному, 6 % – громадяни України, що проживають за межами України (Польща, США, Туреччина, Франція, Швеція, Росія). За місцем проживання найбільше респондентів – це міське населення (92 %). 6 % респондентів проживають у селах і 2 % респондентів – у селищах міського типу. В опитуванні взяли участь респонденти у віці: 16-17 років – 1 %; 18-29 років – 43 %; 30-39 років – 30 %; 40-49 років – 12 %; 50-59 років – 11 %; 60-70 років – 3 %.

Найбільшу частку (85 %) опитаних становлять респонденти із вищою освітою, 11 % – респонденти із незакінченою вищою освітою, 2 % – із середньо-спеціальною освітою і 2 % – зі середньою освітою. За сферою діяльності 17 % респондентів – це громадські діячі, 18 % – службовці середнього рівня/офісні працівники, 14 % – бізнесмени/підприємці, 13 % – науковці, 10 % – учні/студенти, 8 % – вчителі/викладачі, 10 % – безробітні/домогосподарки, 7 % – державні службовці, 4 % – пенсіонери, менше 1 % – робітники.

За спеціальністю/професією 18 % респондентів є екологами, 16 % – економісти, 14 % – юристи, 11 % – інженери, будівельники, архітектори, 10 % – фізики, хіміки, математики, 4 % – філологи, перекладачі, 4 % – лікарі, ветеринари, біологи, 4 % – не мають вищої освіти/професії. Решта 19 % опитаних є спеціалістами різних напрямів (соціолог, психолог (4 %), дизайнер, артист, стиліст (3 %), журналісти, фермери, господарники, програмісти, політологи, рекламисти, геологи, фотографи, водії, співаки та ін.).

Серед опитаних громадян найбільшу частку (52 %) за рівнем доходів становили респонденти, в яких середньомісячний сімейний дохід на одну людину становив більше 3000 грн (вищий/достатній рівень доходів). У 21 % опитаних – дохід від 2000 до 3000 грн (середній рівень доходів). У 21 % – від 1000 до 2000 грн та 6 % – дохід до 1000 грн на одну людину (низький рівень доходів).

Більшість респондентів (62 %) вважають, що людська діяльність спричиняє глобальні зміни клімату, які ведуть до екологічних катастроф, 55 % респон-

дентів вважають, що зміни клімату пов'язані із природними змінами, які підсилюються економічним розвитком людства, 1 % опитаних вважають, що зміни клімату – це природний процес, який не залежить від діяльності людини, 1 % респондентів не може відповісти на це питання.

88 % респондентів вказують на негативні екологічні наслідки глобальних змін клімату, 53 % респондентів – на існування негативних економічних наслідків зміни клімату, 3 % опитаних не обізнані з негативними наслідками зміни клімату, 5 % респондентів називають інші негативні наслідки змін клімату (соціальні, невміння людей адаптуватися до негативних наслідків, виникнення нових бактерій, вірусів і хвороб та вплив зміни клімату на всі аспекти людського існування). 86 % респондентів вважають, що зміна клімату несе певні загрози для України, 6 % вважають, що зміни клімату не спричиняють загрозу для України, 8 % респондентів не можуть відповісти на це питання.

На питання, які держави має насамперед боротися із глобальними змінами клімату, 84 % респондентів вважають, що всі держави має вживати заходів, 11 % – називають розвинені держави, оскільки вони своїм стрімким економічним розвитком спричиняють глобальні зміни клімату, 8 % респондентів називають країни, що розвиваються, оскільки сьогодні вони здійснюють значні забруднювальні викиди. 4 % опитаних вважають, що ніякі заходи держав не вирішать глобальної проблеми зміни клімату. 1 % опитаних не змогли відповісти на це питання (рис. 2).

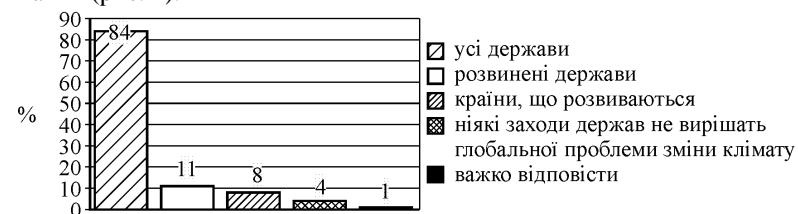

Рис. 2. Держави, які має вживати (на думку респондентів) заходи щодо запобігання змінам клімату

95 % опитаних вважають, що Україна має вживати заходи щодо вирішення проблеми зміни клімату та подолання негативних наслідків, які настають у зв'язку із змінами клімату. 3 % вважають, що такої необхідності для України немає. 1 % опитаних – не можуть дати відповідь на це питання. 1 % вважають, що Україні повинна бути надана допомога та організована співпраця із країнами, які мають досвід у запобіганні зміни клімату. 99 % респондентів вважають, що в Україні необхідно вживати заходи щодо енергозбереження та екологізації економіки.

На питання, чому, на Вашу думку, в Україні недостатньо активно розробляється політика з енергозбереження, екологізації економіки та запобігання змінам клімату і використовуються застарілі технології, 46 % опитаних відповідають, що окремі групи на державному рівні зацікавлені, щоб Україна була екологічно відсталою. 24 % опитаних вважають, що "це дорого для держави", інші 25 % – що "це дорого для виробників", 22 % респондентів вважають, що "це нікому не вигідно". 7 % опитаних не можуть відповісти на це питання. 17 % опи-

таних називають інші причини недостатньої активності України в питаннях розроблення політики в цій сфері (відсутність суспільного запиту та активної громадської позиції в цих питаннях, низький рівень суспільної свідомості (9 % респондентів), впливове енергетичне лоббі (4 % респондентів), корупція та інтереси влади, відсутність стратегічного планування (3 % респондентів)).

Для ефективного вирішення глобальних проблем зміни клімату, енергозбереження та екологізації економіки України, 54 % респондентів вважають, що необхідно впроваджувати екологічно чисті технології, 47 % опитаних вважають, що варто встановити зобов'язання підприємств із скорочення викидів, 47 % – необхідно збільшити податки за викиди шкідливих речовин, 46 % – потрібно збільшити штрафи за перевищення лімітів викидів шкідливих речовин, 27 % – міжнародна спільнота повинна надати для цього цільову економічну допомогу Україні, 23 % – необхідно запровадити внутрішню систему торгівлі викидами між підприємствами. 12 % опитаних пропонують також інші способи вирішення зазначених вище проблем, серед яких: розроблення та впровадження програм щодо екологізації освіти (5 % респондентів), розроблення економічних стимулів для підприємств (3 % респондентів), розроблення комплексної системи заходів на державному рівні, виділення коштів державою на вирішення проблем та контроль за їх витрачанням, розвиток агролісівництва, відновлюваного сільського господарства, подолання корупції, розвиток альтернативної енергетики, впровадження заходів з енергоефективності та відновлювальних технологій та їх доступність для населення. 1 % опитаних вважають, що зазначені вище проблеми не можна вирішити. 2 % опитаних не можуть дати відповіді на вказані запитання.

На питання, хто повинен фінансувати заходи із запобігання зміні клімату, енергозбереження та екологізації економіки, респонденти відповіли так: держава на національному рівні (78 % респондентів), бізнес/підприємці (60 % респондентів), міжнародна спільнота (38 % респондентів), споживачі (36 % респондентів), високорозвинені держави (20 % респондентів). 3 % опитаних не змогли дати відповідь на це запитання.

Більшість респондентів (88 %) готові платити вищу ціну за продукцію, виготовлену із використанням екологічно чистих технологій. Інші 16 % опитаних не змогли дати відповідь на це питання. 7 % опитаних не готові платити вищу ціну. Готовність платити вищу ціну за продукцію, виготовлену із використанням екологічно чистих технологій, не залежить від рівня доходів громадян.

28 % респондентів готові платити на 6-10 % вище від вартості продукції. 23 % – 0-5 % вище від вартості; 22 % – 11-20 % вище від вартості; 7 % – 21-30 % вище від вартості; 2 % – 31-40 % вище від вартості; 3 % – 41-50 % вище від вартості. Високу ціну (понад 50 % вартості) готові платити 3 %. 28 % опитаних вважають, що використання екологічно чистих технологій у виробництві не повинно впливати на вартість продукції.

Висновки:

1. Більшість громадян України (74 %) обізнані із глобальною проблемою зміни клімату, 25 % недостатньо обізнані, 1 % опитаних не обізнані з цією

- проблемою. Саме тому на державному рівні потрібно впроваджувати політику спрямовану на підняття рівня обізнаності громадян у цьому напрямі.
2. 84 % опитаних громадян України вважають, що всі держави має вживати заходи щодо запобігання глобальним змінам клімату.
 3. 96 % респондентів вважають, що в Україні, на національному рівні, необхідно розробити та запровадити політику, спрямовану на запобігання змінам клімату.
 4. Загальнодержавні проблеми України (корупція, інтерес енергетичного лоббі, відсутність довготермінового стратегічного планування на державному рівні та ін.) стримують розроблення та запровадження національної політики щодо запобігання глобальним змінам клімату. Так вважають 72 % респондентів.
 5. Для ефективного вирішення глобальних проблем зміни клімату, енергозбереження та екологізації економіки України має бути встановлені додаткові зобов'язання для підприємств. Таку думку висловлює більшість опитаних громадян України.
 6. 77 % респондентів вважають, що держава на національному рівні повинна фінансувати заходи щодо запобігання зміні клімату.
 7. Більшість респондентів (88 %) готові платити вищу ціну за продукцію, виготовлену із використанням екологічно чистих технологій.

Література

1. Бойченко С.Г. Глобальні і регіональні коливання (зміни) клімату та можливі екологічні наслідки від них на території України: напівемпіричні моделі, сценарії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра геогр. наук: спец. 11.00.09 – "Метеорологія, кліматологія, агрометеорологія" / С.Г. Бойченко. – Одеса, 2005. – 35 с.
2. Волошин Д.В. Изменение климата: экономико-экологические проблемы / Д.В. Волошин; под ред. В.Н. Степанова. – Одесса : Изд-во Ин-та проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2007. – 309 с.
3. Географічне поняття "Західна Україна", "Південна Україна", "Північна Україна", "Східна Україна" та "Центральна Україна". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://uk.wikipedia.org>.
4. Гомаль І.І. Предотвращение изменения климата: глобальные и региональные аспекты / И.И. Гомаль, О.Н. Рябич. – Донецк : Изд-во ДонНТУ, 2008. – 294 с.
5. Жарова Л.В. Економічні механізми контролю за викидами парникових газів / Л.В. Жарова, М.В. Ільїна; за наук. ред. д-р екон. наук, проф. Є.В. Хлобистова. – К.-Сімферополь : Вид-во РВПС України НАН України, НДІ СРП, 2009. – 62 с.
6. Кітура А.Я. Інституційне забезпечення функціонування ринку дозволів на викиди парникових газів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.03 – "Економіка та управління національним господарством" / А.Я. Кітура. – Тернопіль, 2013. – 21 с.
7. Логачова О.В. Механізми регулювання антропогенних викидів парникових газів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.06 – "Економіка природокористування та охорони навколишнього природного середовища" / О.В. Логачова. – Донецьк, 2008. – 21 с.
8. Семенихина В.А. Правовое регулирование охраны климата: сравнительно-правовой анализ : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. юрид. наук / В.А. Семенихина; Ин-т государства и права Российской Академии Наук, 2010. – 20 с. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.igpran.ru/prepare/avtoreferati/semenihina.pdf>.
9. Ходико Д.І. Міжнародна торгівля правами на викиди парникових газів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.02 – "Світове господарство і міжнародні економічні відносини" / Д.І. Ходико. – Львів, 2012. – 20 с.
10. Solomon Susan. Irreversible climate change due to carbon dioxide emissions / Solomon Susan, Gian-Kasper Plattner, Reto Knutti, Pierre Friedlingstein // Proceeding of the National Academy of Sciences. – 2009. – Vol. 106. – No. 6. – Pp. 1704-1709. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.pnas.org/content/early/2009/01/28/0812721106.full.pdf>

Дубович І.А., Булгакова М.Г. Социально-экономический анализ проблем изменения климата в Украине

Обращено внимание на необходимость разработки и внедрения в Украине политики по вопросам изменения климата. Осуществлен анализ результатов социологического опроса об осведомленности граждан Украины по проблемам изменения климата и готовности платить более высокую цену за продукцию, изготовленную с использованием экологически чистых технологий. Выявлены основные пути, которые, по мнению граждан, способствуют внедрению политики по предупреждению изменения климата в Украине. Рассмотрен вопрос о необходимости развития и финансирования мероприятий по предотвращению изменения климата и производства продукции с использованием экологически чистых технологий на общенациональном уровне.

Ключевые слова: изменение климата, экологизация экономики, энергосбережение, экологически чистые технологии.

Dubovych I.A., Bulgakova M.G. Socio-economic Analysis of Climate Change Problems in Ukraine

Attention is paid to the need for development and implementation of climate change policy in Ukraine. The analysis of the results of the survey on public awareness in Ukraine on climate change problems and willingness to pay a higher price for products manufactured using environmental-friendly technologies is done. The basic ways which, in the opinion of citizens, promote the implementation of policies on the prevention of climate change in Ukraine, are identified. The issue of the need for the development and financing of measures to prevent climate change and the production of environmental-friendly technologies at the national level is discussed.

Keywords: climate change, the greening of economy, energy saving, environmental-friendly technologies.

УДК 504.062

Аспір. М.Ю. Тараріко¹ –

Інститут агроекології і природокористування НААН

ЕКОНОМІЧНА ТА ЕНЕРГЕТИЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМ ВІДТВОРЕННЯ АГРОЕКОЛОГІЧНИХ ФУНКЦІЙ РАДІОАКТИВНО ЗАБРУДНЕНИХ ДЕРНОВО-ОПІДЗОЛЕНИХ ҐРУНТІВ

Нині аграрне виробництво характеризується зрушенням спеціалізації, запровадженням короткочасних сівозмін, зниженням обсягів внесення мінеральних добрив та використанням, за відсутності ґною, замість органічних добрив побічної продукції рослинництва. Тому виник комплекс актуальних питань щодо економічної та енергетичної оцінки ефективності різних систем відтворення агроекологічних функцій ґрунту. За систематичного застосування як традиційної, так і альтернативної систем відтворення, внаслідок органічних удобрювань, особливо внаслідок заорювання малоцінної частини врожаю, кількість ґумусу зросла, що, відповідно, позитивно позначилося на енергоємності ґрунту – 17-23 ГДж/га.

За результатами еколого-енергетичного та економічного аналізу, виробництву доцільно рекомендувати як традиційну, так і альтернативну системи відтворення ґрунту, залежності від спеціалізації виробництва. Тобто в разі тваринницької спеціалізації запроваджується традиційна система, а в разі рослинницької спеціалізації – альтернативна.

Ключові слова: економічна ефективність, рентабельність відтворення, енергія, сівозмінна, агроекологічні функції.

¹ Наук. керівник: доц. В.П. Ландін, д-р с.-г. наук

Вступ. У зв'язку з нестабільним курсом вітчизняної грошової одиниці оцінку економічної ефективності агротехнологій вирощування культур сівозміни за досліджуваних систем відтворення ґрунту здійснювалася в умовних одиницях (у.о.). Для розрахунків використано середні за 2011-2013 рр. статистичні показники собівартості та ціни реалізації бульб картоплі і зерна інших культур сівозміни. При цьому враховували додаткові до контролю варіанту затрати на придбання, транспортування і внесення мінеральних та органічних добрив, а також на технологічні операції, пов'язані із збиранням додатково отриманої від їх застосування продукції.

Мета досліджень – визначити економічну та еколого-енергетичну ефективність традиційних та альтернативних систем відтворення агроекологічних функцій дерново-опідзолених ґрунтів, що особливо актуально для радіоактивно забруднених земель, які повертаються у сільськогосподарське виробництво у віддалений післяварійний період.

Методика дослідження. Дослідження проводили у стаціонарному польовому досліді, що закладено в 2004 р. на дослідному полі Інститут сільськогосподарства Полісся НААН (с. Грозіно Коростенського р-ну Житомирської обл.). Ґрунт дерново-опідзолений супіщаний, орний шар під час закладки дослідів мав вміст загального ґумусу – 1,27 %, фосфору – 8,4 та обмінного калію – 10,2 мг/100 г ґрунту, рНсол. – 5,0, Нг – 2,25 мг/еквівалент 100 г. Сівозмінна 4-пільна: люпин, тритикале озиме, картопля, овес. Аналізували такі варіанти систем відтворення: 1. Контроль без добрив (К); 2. Ґній 10 т/га + NPK (Ґн + NPK); 3. Побічна продукція 20 % вологості 3,8 т/га + сидерат 15 т/га зеленої маси + NPK (ПП + Сд + NPK); 4. Ґній 10 т/га + 1,5NPK (Ґн+1,5NPK). Економічну та енергетичну ефективність досліджуваних агротехнологій визначено за методиками [2-5].

У досліді використано сорти сільськогосподарських культур, які занесено до державного реєстру сортів рослин, придатних до поширення в Україні.

Результати досліджень. Встановлено, що середні за культурами виробничі витрати на їх вирощування є досить високими і змінюються від 0,9 тис. у.о./га на контролі до 1,4-1,5 тис. у.о./га на удобрених фонах (табл. 1). Це пов'язано з високою собівартістю бульб картоплі, яка по Житомирській обл. у середньому за 3 роки становила 1575,2 грн/т. За середньої врожайності цієї культури 16,3 т/га це відповідає виробничим затратам 25,7 тис. грн/га або 3209 у.о./га.

Табл. 1. Економічна ефективність агротехнологій за різних систем удобрення, у.о./га сівозмінної площі

Показник	Системи удобрення			
	К	Традиційна (Ґн+NPK)	Альтернативна (ПП+NPK)	Ґн+1,5 NPK
Витрати, у.о./га	909	1438	1369	1456
Дохід, у.о./га	988	1860	1783	1893
Прибуток, у.о./га	78	422	415	438
Рентабельність, %	9	29	30	30

Примітка: К – контроль (без добрив).